

Grensene mellom fagetikk og politikk

Christer Mortensen
mortec@online.no

Å delta i hjelpearbeid eller politiske handlinger er ikke forankret i de etiske prinsippene for nordiske psykologer.

Christer Mortensen (Foto: privat)

I Psykologtidsskriftet krever Nora Boutaleb og Mali Rosslund (2024a; 2024b) at vi psykologer og vår profesjonsforening gjør aktive handlinger for å stoppe en pågående krig. Det må vi gjøre for å bevare vår integritet og tillit i samfunnet, og begrunnelsen er rotfesta i våre etiske retningslinjer.

Men er det sant? Må jeg som psykolog støtte et politisk syn og delta i en politisk handling, i kraft av at jeg er psykolog og underlagt de fagetiske prinsippene? Og ønsker jeg at min fagforening tar et tydelig standpunkt og støtter en side i en pågående konflikt?

Intet moralsk imperativ

Boutaleb og Rosslund starter sitt innlegg «Krever handling mot folkemord» med å hevde at vi som psykologer har en fagkunnskap som er unik for vår yrkesgruppe, og med kunnskapen som forvaltes for samfunnet, påhviler det også et moralsk ansvar.

Det er fint om vi psykologer kan bidra til å stoppe krig, vold og urett, og bygge et mer humant samfunn hvor voldsutøvelse ikke har noen plass. Jeg finner allikevel ikke grunnlag for å hevde at det påhviler meg et moralsk imperativ i kraft av å ha gjennomført en profesjonsutdanning, finansiert av det samfunnet jeg er en del av.

Jeg henter min forståelse av de etiske prinsippene for nordiske psykologer ved å lese nøye deres formål og bruksområde. Disse retningslinjene er lett tilgjengelige på Norsk psykologforenings nettsider (Norsk psykologforening, u.å.). På siden kan en også lese at den europeiske psykologføderasjonen EFPA (The European Federation of Professional Psychologists' Associations) i 1995 vedtok en overordnet etisk kodeks, kalt Meta-Code of Ethics (EFPA, 1995). Formålet med denne meta-kodeksen er å dekke alle situasjoner som den profesjonelle psykologen inngår i.

Ordet profesjonell handler om hva du får en eller annen kompensasjon for å gjøre, og avgrenser mot det du gjør uten å få noe for det. I kodeksen står det at vi som psykologer skal bidra til informerte valg, og strekke oss etter å bruke vår kunnskap til å forbedre både individet og samfunnet. Men det står ingen steder at jeg må delta aktivt i politiske handlinger, bidra til en boikott, slutte å investere eller aktivt sanksjonere en stat. Dette kan heller ikke utledes av de etiske prinsippene.

Misbrukes som argument

De fagetiske retningslinjene er slik jeg forstår dem, utviklet for å gi meg og alle yrkesutøvende psykologer som er medlem av Psykologforeningen, veiledning og støtte til etisk refleksjon i vårt eget virke. Det gjelder enten vi jobber med forskning, undervisning, terapi, rådgivning eller konsultasjon. De er til hjelp for å reflektere rundt vår rolle og vårt ansvar, slik at vi unngår at vi gjør noe dumt, utsetter andre for et overtramp eller et overgrep.

Det er en vesensforskjell på å respektere og etterleve retningslinjene i egen praksis, og å bruke retningslinjene som argument i en debatt for å påvirke en hel profesjon til å mene og gjøre det samme som deg selv.

Alle psykologer står fritt til å hevde at det påhviler den enkelte psykolog en moralsk plikt til å delta i en politisk handling, og jeg står like fritt til å mene det motsatte. Det er gjennom meningsbrytning vi videreutvikler oss som fagpersoner og vårt fag. Ensrettede meninger er noe jeg ikke ønsker i vår demokratiske profesjonsorganisasjon.

Irrelevant opprop

Boutaleb og Rosslund viser også til at over 700 psykologer har skrevet under på et opprop som er postet på sosiale medier. Jeg vil påstå at det er irrelevant om det står syv, syv hundre eller syv tusen på den lista. Det har ingenting å si for hva Psykologforeningen som organisasjon må mene eller gjøre.

Psykologforeningen, min og vår forening, får sitt mandat fra landsmøtet. Landsmøtet skal representere grasrota blant oss som er medlemmer i foreningen, og delegatene til landsmøtet velges normalt på møter i lokalavdelingene. Det er fritt å måtte mene at vår forening burde ha et annet politisk engasjement, eller et annet mandat. Det er mulig å påvirke det gjennom å bidra, være med og delta på medlemsmøter, påta seg et verv, eller være med og drifte og utvikle et av foreningens mange utvalg. Aktive medlemmer som bidrar, er grunnlaget for alt arbeid i foreningen. Det meste gjøres på dugnad, og er ikke betalt.

Å være et medmenneske

Om Boutaleb og Rosslund ønsker å bruke sin profesjonelle kunnskap til å hjelpe befolkningen på Gaza, eller i Israel eller i et annet konfliktområde, er det fantastisk og noe jeg vil applaudere. Det er flott å se

psykologer som engasjerer seg i internasjonalt arbeid. Bistand og helsehjelp trenger både hjerte, hode og hender. Det trengs mer enn heiarop fra siden, og jeg er helt enig i det de skriver, ord hjelper lite og handlinger hjelper mer.

Men å delta i hjelpearbeid, eller politiske handlinger, er ikke forankret i de etiske prinsippene for nordiske psykologer. Og det trenger det heller ikke å være. Vi behøver ikke gjøre det i ly av «profesjonskapen», det holder å være et skikkelig og godt medmenneske.

Merknad: Mortensen er nestleder i Norsk psykologforenings fagutvalg for organisasjonspsykologi.

Referanser

- Boutaleb, N. & Rosslund, M. (2024a, 17. juni). Krever handling mot folkemord. *Tidsskrift for Norsk psykologforening*. <https://psykologtidsskriftet.no/debatt/2024/06/krever-handling-mot-folkemord>
- Boutaleb, N. & Rosslund, M. (2024b, 17. juli). En arrogant anklage om terrorstøtte. *Tidsskrift for Norsk psykologforening*, 61(8). <https://psykologtidsskriftet.no/debatt/2024/07/en-arrogant-anklage-om-terror-stotte>
- EFPA (1995). *Meta-Code of Ethics*. <https://www.efpa.eu/sites/default/files/2023-04/meta-code-of-ethics.pdf>
- Norsk psykologforening (u.å.). *Etiske prinsipper for nordiske psykologer*. <https://www.psykologforeningen.no/fag-og-politikk/etikk/etiske-prinsipper-for-nordiske-psykologer>

